

Maria Frankel **(25 stycznia 1957 – 7 listopada 2020)**

Urodziła się w Gryficach w rodzinie Stanisławy z domu Szczupaczyńskiej i Bolesława. Po ukończeniu szkoły podstawowej, w latach 1972–1976, kontynuowała naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Chrobrego w Gryficach. Po uzyskaniu matury, w 1976 r. rozpoczęła studia historyczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej: UAM).

Studia ukończyła w 1980 r., następnie od 1 września rozpoczęła pracę zawodową na stanowisku instruktora w ośrodku szkoleniowym Towarzystwa Wiedzy Powszechnej Oddział Wojewódzki w Szczecinie (dalej: TWP). Prócz udziału w prowadzeniu kursów kształcenia ustawicznego, opiekowała się biblioteką Towarzystwa.

Po dwóch latach pracy w TWP, od 1 sierpnia 1982 r., na kolejnych 36 lat związała się z Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Szczecinie (od 1984 r. Archiwum Państwowym w Szczecinie, dalej: AP w Szczecinie). Początkowo zatrudniona była na stanowisku dokumentalisty, a następnie starszego dokumentalisty (1986).

Ukończyła Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa na UAM (1983) oraz Studia Podyplomowe z Archiwistyki w zakresie edytorstwa źródeł historycznych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (1985). W 1988 r. została awansowana na stanowisko kustosa archiwalnego, a w 1989 r. na stanowisko starszego kustosa. W 1999 r. objęła stanowisko kierownika Oddziału IV Informacji naukowej, ewidencji, konserwacji i upowszechniania wiedzy o zasobie. Od początku 2008 r. do końca 2016 r. pełniła jednocześnie funkcję zastępcy dyrektora AP w Szczecinie.

M. Frankel w szczecińskim archiwum zajmowała się biblioteką oraz szeroko rozumianą popularyzacją wiedzy o archiwach, archiwaliach i historii, m.in. w formie wydawnictw. Sprawowała opiekę nad zbiorem bibliotecznym, składającym

się z ponad 30 tys. woluminów, w tym 1,6 tys. starych druków, 2 tys. druków ulotnych od XVI do XVIII w., a także 12 tys. tomów periodyków od XVIII do XX w.

Do jej kompetencji należała organizacja wystaw, prelekcji (lekcje archiwalne, pokazy, wykłady), a także redakcja publikacji wydawanych nakładem AP w Szczecinie. Organizowała lekcje archiwalne w szczecińskiej placówce od lat 90. XX w. W XXI w. angażowała się aktywnie w działalność popularyzatorską, będąc organizatorką przedsięwzięć AP w Szczecinie realizowanych w ramach Zachodniopomorskiego Festiwalu Nauki, Nocy Muzeów, Europejskich Dni Dziedzictwa czy Międzynarodowego Dnia Archiwów.

Była współautorką i organizatorką kilkunastu wystaw, m.in. „Archiwa polskie” (1995), „Ducatus Pomeraniae” (Greifswald–Szczecin 1997), „Skarby Krakowskiego Archiwum. Królewski Kraków w Szczecinie” (Szczecin 2001), „Skarby Archiwów Polskich” (IV Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich, Szczecin 2002), „Skarby Archiwum Książąt Wołoskich” (Szczecin 2005), „Jak ptaki z rozbitych gniazd. Żołnierze tułacze. Kolekcja Białkiewiczów” (Międzyzdroje 2006), „Pomorzanie w II wojnie światowej” (Szczecin 2010), „Sąsiedzi w Europie. Księstwo Pomorskie i Królestwo Polskie 1000–1648” (Kraków–Szczecin–Greifswald 2012–2013).

M. Frankel pełniła funkcję sekretarza Oficyny Wydawniczej „Dokument” Archiwum Państwowego w Szczecinie, współredagowała wydawany przez Archiwum w latach 1983–2016 almanach „Kronika Szczecina”. Była redaktorką „Szczecińskiego Informatora Archiwalnego”; w latach 1985–2016 zredagowała 25 tomów periodyku.

W ramach współpracy międzynarodowej brała udział w stażach archiwalnych w Finlandii (1991) i Szwecji (1996). W latach 2000 i 2002 jako stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej przebywała w Muzeum i Archiwum Polonii Amerykańskiej w Chicago, gdzie zajmowała się opracowaniem zasobu oraz przygotowaniem katalogu zbiorów muzealnych i archiwalnych tej instytucji. Wyniki przeprowadzonych prac opublikowała w monografii *Archiwa, archiwiści i nauczyciele (Szczecin-Chicago)* (Szczecin 2002).

M. Frankel była również autorką kilkunastu artykułów i przyczynków z zakresu aktoznawstwa, bibliotekoznawstwa i historii pionierskiego okresu polskiego Pomorza Zachodniego. Zajmowała się edycją źródeł, m.in. przygotowała wydanie pracy Stanisława Helsztyńskiego, pierwszego kuratora szczecińskiego w 1945 r. (S. Helsztyński, *W piastowskich grodach Pomorza Zachodniego*, Szczecin 1995), a także pamiętnika Józefa Gabriela Jęczkowiaka, zapomnianego bohatera 11 li-

stopada 1918 r. (*Był czyn i chwała!... Józef Gabriel Jęczkowiak, Wspomnienia harce-rza 1913–1918*, oprac. M. Frankel i P. Gut, Warszawa 2015).

Należała do Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, w latach 2007–2012 była członkiem Zarządu Oddziału w Szczecinie.

W 1995 r. za działalność edukacyjną i popularyzację wiedzy o dziejach miasta uhonorowana została medalem 50-lecia Szczecina. W 2010 r. otrzymała Medal Srebrny za Długoletnią Służbę, a w 2016 r. Złoty Krzyż Zasługi.

29 marca 2018 r. M. Frankel przeszła na emeryturę. Zmarła po długoletniej walce z chorobą. Pochowana została 12 listopada 2020 r. w Gryficach na Starym Cmentarzu Komunalnym przy ul. Broniszewskiej.

Bibliografia

Archiwum Zakładowe AP Szczecin, Akta osobowe pracowników – Maria Frankel.

Chrobak P., *Nie żyje Maria Frankel, od 36 lat związana z Archiwum Państwowym w Szczecinie*. „Świat archiwum, świat pamięci, czyli Nasza Maria”, „Głos Szczeciński”, 12.11.2020.

Nasza Maria. Na diamentowy jubileusz humanistki i edytorki Marii Frankel, red. I. Bańkowska, J. Kosman, Szczecin 2017.

Naszej Marii na pamiątkę od przyjaciół [Szczecin 2017].

Twardochleb B., *Maria Frankel (1957–2020)*, „Kurier Szczeciński”, 12.11.2020.

Paweł Gut

Archiwum Państwowe w Szczecinie / State Archives in Szczecin, Poland
pawel_gut@wp.pl, ORCID 0000-0003-3148-3298